

Таким образом, как показал проведенный анализ (рис 1), территория Ирана характеризуется различными природно-климатическими условиями, часть из которых может создавать неблагоприятные микроклиматические условия в учебных зданиях и соответственно требуются защитные мероприятия, особенно от избыточной инсоляции, пыльных бурь, сейсмичности.

#### Литература

1. Аль-Мараи Хайсам. Архитектура комплексов зданий университетов Ближнего Востока. Диссерт. канд. арх. – К.: 1992. – С.142.
2. Ковальский Л.Н. Архитектура учебно-воспитательных зданий. – К.: Будівельник, 1988. – С. 144.
3. Раллев А.Б. История архитектуры развивающихся стран. – К.: Вища школа, Головное изд-во, 1986. – 248 с.
4. Электронный ресурс [[http:// msrt.ir](http://msrt.ir)].
5. Электронный ресурс [[http:// uk.ac.ir](http://uk.ac.ir)].

#### Анотація

У статті розглянуті природно-кліматичні особливості різних регіонів Ірану, виділені природно-кліматичні зони, які мають вплив на архітектурно-планувальні рішення університетів.

Ключові слова: природно-кліматичні зони, університети.

#### Abstract

The article deals with climatic characteristics in various regions of Iran, marked climatic zones that have an impact on the architectural and planning decisions of universities.

Keywords: climatic zone universities.

УДК 712.4.(477.62)(045)

Д. М. Ільченко,  
старший викладач каф. містобудування НАУ

### ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТРУКТУР СИСТЕМ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ ДОНБАСУ

Анотація: в статті позначені напрямки формування та розвитку планувальних структур систем озеленення міст Донбасу, виявлені резерви територій для компенсації відсутніх елементів структури.

Ключові слова: планувальна структура системи озеленення міста, Донбас, порушені території.

**Постановка проблеми.** У сучасних умовах екологічної кризи для промислових міст Донбасу дуже актуальним стає планування впорядкованої, стійкої, безперервної системи озеленення, що є основним засобом поліпшення якостей порушеного міського середовища. Відповідно до «Норм проектування зелених насаджень міст у різних природних зонах України» площа озелених територій різного призначення в місті має бути не менше 50%, а в промислових містах Донбасу цей рівень повинен бути підвищений і складати 60-65%, що не відповідає дійсності [6]. В процесі проведеного дослідження було встановлено, що стан озелених територій 16 міст Донбасу в якісних та кількісних показниках важко назвати задовільним [5]. Набуває значення комплексний підхід до рішення актуальних питань формування та вдосконалення планувальної структури системи озеленення, що має бути направлений на вирішення ряду еколого-естетичних, соціально-економічних та функціонально-територіальних проблем розвитку і функціонування міст Донбасу.

**Мета статті.** Визначити напрямки містобудівного розвитку планувальних структур систем озеленення міст Донбасу, виявити та обґрунтувати вибір резервів територій для їх формування.

**Огляд літератури.** В аспекті проблеми, що розглядається, були проаналізовані наступні роботи:

- з позиції планувальних рішень структури системи озеленення та її окремих елементів – В.В. Владімірова [2], В.А. Горохова [3], В.С. Теодоронського [11];
- з позиції сучасних підходів до визначення територіальних резервів у містах, що виникли і розвинулись на базі багатогалузевого промислового комплексу – О.В. Петерс [9], Н.С. Краснощокіної [7], О.В. Забеліної [4];
- з позиції використання порушених територій у функціонально-планувальних структурах міст – Ю.О. Бондаря [1], І.В. Лазаревої [8], Т.В. Таболіної [10] та інш.

**Основна частина.** Формування та вдосконалення планувальної структури системи озеленення міста має три принципові містобудівні особливості:

1. здійснюється на основі *збереження та захисту* існуючих озелених територій міста. Головна мета – збереження природної спадщини;
2. проводиться за рахунок *реконструкції та модернізації* існуючих структурних елементів системи озеленення міста. Головна мета – підвищення ефективності використання існуючих озелених територій та зростання екологічних показників міста.
3. відбувається шляхом *створення нових* зелених територій. Головна мета – компенсація відсутніх елементів та відновлення планувальної цілісності структури системи озеленення міста.

На сучасному етапі на Донбасі практично не залишилося міст, території яких у природному стані були б цілковито придатні для використання у формуванні системи озеленення. Це обумовлено хаотичністю планувальної структури міст, щільною забудовою, великою кількістю порушених територій та іншими негативними чинниками [5]. Містобудівна ситуація характеризується зростаючим дефіцитом територіальних резервів, що є підґрунтям для переоцінки ступеню придатності незручних та порушених територій і ефективності їх освоєння для розміщення місць відпочинку та забудови [9].

Узагальнюючи світовий досвід організації систем озеленення міст та базуючись на теоретичних роботах [1, 4, 7, 8, 9, 10], можна представити два основні напрямки виявлення резервів територій у порушеному міському середовищі Донбасу (рис 1.).

Перший напрямок ґрунтується на застосуванні штучних основ будівель, що є найбільш актуальним в умовах ущільнення територій центральних районів міст. Загальновідомі прийоми використання «зелених» покрівель поширюються озелененням вертикальних площин споруд. Зелені фасади сприятимуть не тільки відновленню природної складової у порушеному міському середовищі, але й підвищать архітектурно-художні якості забудови. Доречним буде зазначити, що державними документами не нормується озеленення, яке розміщується на штучних основах будівель. Воно також не враховується при розрахунках загальних показників щодо кількості зелених насаджень загального, обмеженого чи спеціального призначення. Але недоречно заперечувати, що використання зелених фасадів та покрівель споруд може якісно змінити не лише сприйняття довкілля, а й значно підвищити стан міста в екологічному та рекреаційному аспекті.

Другий напрямок – використання земель, що втратили свою господарську цінність в зв'язку із порушенням ґрунтового покриву, гідрологічного режиму і рельєфу в результаті виробничої діяльності людини. Дослідженням було встановлено, що до цієї категорії земель відносяться: порушені та незручні території, занедбані земельні ділянки, промислові вузли, що занепали.

В умовах такого обмеженого вибору доцільно зауважити, що для порушених територій їх використання у якості структурного елемента системи озеленення міста можливе тільки після проведення робіт із рекультивациї, а для промислових вузлів, що занепали – після комплексної реновації та перепрофілювання території для виконання інших функцій.

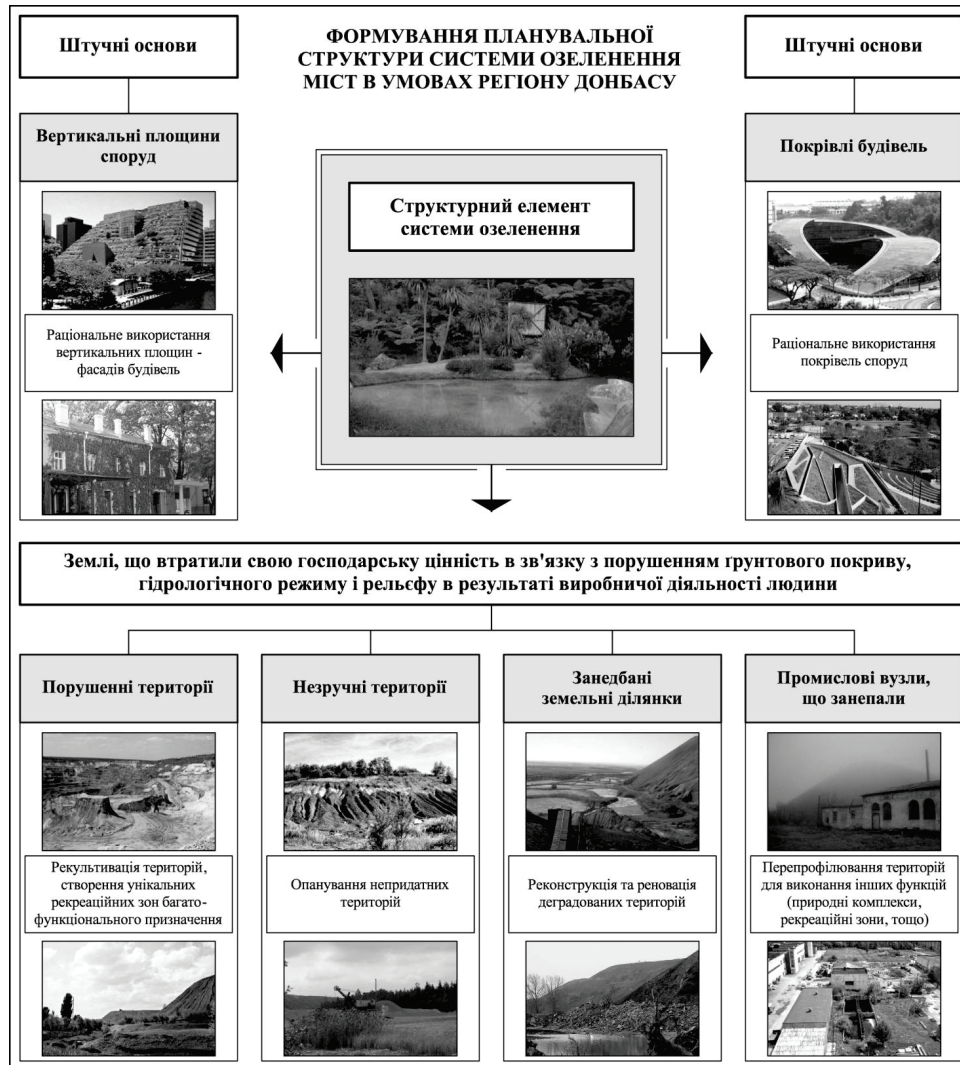


Рис. 1. Освоєння територій і площин для організації та розвитку елементів планувальної структури системи озеленення міста на Донбасі

На основі аналізу літературних джерел та наукових досліджень [1, 8], встановлено, що пристосування порушених територій для потреб людини вимагає:

- чіткої організації в класифікації порушених територій;
- вибору напрямку рекультиватії;
- обліку основних характеристик ділянки;

- розробки технічних заходів щодо проведення ландшафтних перетворень;
- добору видів і порід рослин, які можуть бути використанні при озелененні порушеної території.

**Висновки.** Дослідженням визначено, що питання формування планувальних структур систем озеленення міст Донбасу потрібно розглядати з позицій збереження і захисту, реконструкції і модернізації існуючих та створення нових зелених територій. Встановлено, що в якості основних територіальних резервів доцільно розглядати застосування штучних основ будівель та використовувати землі, що втратили свою господарську цінність – порушені, незручні території, занедбані земельні ділянки, промислові вузли, що занепали. Пріоритетне значення використання порушених територій полягає в тому, що поряд із подоланням браку територій для розвитку планувальної структури систем озеленення міст, вирішуються задачі інтенсифікації використання міських земель та підвищення комфортності умов міського середовища.

#### Література:

1. Бондарь Ю.А. Благоустройство нарушенных территорий. – К.: Будівельник, 1984. – 72с.
2. Владимиров В.В., Микулина Е.М., Яргина З.Н. Город и ландшафт. – М.: Мысль, 1986. – 236 с.
3. Горохов В.А. Зеленая природа города: Учебное пособие для вузов. Издание 2-е, доп. и перераб. – М.: «Архитектура-С», 2005. – 528с.: ил.
4. Забелина Е.В. Поиск новых форм в ландшафтной архитектуре: Учебное пособие / Е.В. Забелина – М.: «Архитектура-С», 2005. – 160с.: ил.
5. Ільченко Д.М. Формування єдиної системи озеленення як метод екологічної реабілітації порушеного міського середовища (на прикладі міст Донбасу). – Проблеми розвитку міського середовища: Наук.-техн. збірник. – К.: НАУ, 2009. – Вип.1. – С. 58-63.
6. Ільченко Д.М. Сучасний стан зеленої зони м. Донецька: проблеми й шляхи їх розв'язання. – ПОЛІТ: Збірник тез X міжнародної наукової конференції студентів та молодих учених. (Київ, 7-9 квітня 2010 р) – К.: НАУ, 2010. – Т.4. – С. 342.
7. Краснощекова Н.С. Формирование природного каркаса в генеральных планах городов: Учебное пособие для вузов / Н.С. Краснощекова. – М.: «Архитектура-С», 2010. – 184с.: ил.
8. Лазарева И.В. Градостроительное освоение неудобных и нарушенных территорий. – М.: Госстрой, 1986. – 143с.: ил.
9. Петерс Е.В. Градостроительство и планирование населенных мест: текст лекций / ГУ КузГТУ. Кемерово, 2005. – 163с.
10. Таболіна Т.В. Методика архітектурної реабілітації міського середовища Донбасу, що містить порушені території: Автореф. дис. канд. арх.: 18.00.01. – Харків, 2005. – 19с.

11. Теодоронский В.С., Боговая И.О. Ландшафтная архитектура: учебное пособие / В.С. Теодоронский, И.О. Боговая. – М.: ФОРУМ, 2010. – 304 с.: ил.

Аннотация

В статье обозначены направления формирования и развития планировочных структур систем озеленения городов Донбасса, выявлены резервы территорий для компенсации отсутствующих элементов структуры.

Ключевые слова: планировочная структура системы озеленения города, Донбасс, нарушенные территории.

Annotation

In article indicated the direction of the formation and development of planning's structures of landscaping systems of Donbass city, identified reserves areas for the compensation missing elements of the structure.

Keywords: planning structure of landscaping city system, Donbass, broken territories.

УДК 727.5

С. Ю. Курач

*аспірантка кафедри теорії архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури, м. Київ*

## СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ВИМОГИ ДО УСТАНОВ ВИХОВАННЯ І ДОЗВІЛЛЯ ШКОЛЯРІВ

Анотація: у статті розглядається система організації виховної роботи та дозвілля дітей та підлітків по місцю проживання.

Ключові слова: учбово-виховна робота, позашкільні зони, організаційно-методичні принципи, мережі і типи будівель за місцем проживання.

У педагогіці проблема виховання школярів по місцю проживання інтенсивно розроблялася в кінці 60-х початку 70-х років в руслі досліджень по системному аналізу учбово-виховного колективу та його зв'язків з соціальним середовищем, за змістом та структурою офіційного і неофіційного спілкування школярів в школі та за її межами.

Роль роботи з учнями в мікрорайоні школи, шляхи комплексної організації виховання в безпосередній близькості від місця проживання в тісному зв'язку з учбово-виховною роботою школи визначають таку одну з позашкільних зон, де більшість учнів проводять основну частину свого вільного часу, де вони знаходяться в найбільш тісному контакті з дорослими, з навколишнім середовищем.